EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 3.7.2020
COM(2020) 278 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o závazcích o důvěryhodnosti statistiky členských států v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice

1. ÚVOD

1.1. Nařízení (ES) č. 223/2009 o evropské statistice

Toto je druhá zpráva vyhotovená v souladu s nařízením (ES) č. 223/2009 o evropské statistice[1], zejména s čl. 11 odst. 4, který stanoví, že:

„Komise pravidelně sleduje plnění závazků členských států na základě výročních zpráv zasílaných členskými státy, které je podle potřeby budou aktualizovat.

…

Do 9. června 2018 a poté každé dva roky předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu o zveřejněných závazcích a případně o zprávách o pokroku.“

První zpráva byla zveřejněna v roce 2018[2].

1.2. Závazek o důvěryhodnosti statistiky

Koncept závazku o důvěryhodnosti statistiky („závazek“) vznikl s cílem zlepšit rámec řízení kvality statistiky. Poprvé je popsán ve sdělení Komise z roku 2011[3]. Jeho záměrem bylo zapojit národní vlády do přijímání odpovědnosti států za dodržování Kodexu evropské statistiky[4].

Kodex evropské statistiky stanoví standard pro vývoj, vypracování a šíření evropských statistik. Vychází z 16 zásad, jimiž se řídí institucionální prostředí, statistické procesy a výstupy. Jeho cílem je zajistit, aby statistiky vypracovávané v rámci Evropského statistického systému byly nejen relevantní, včasné a přesné, ale aby rovněž byly v souladu se zásadami profesionální nezávislosti, nestrannosti a objektivity. Závazky utvářejí vazbu mezi Kodexem evropské statistiky a vládami členských států, která předtím chyběla.

Podle čl. 11 odst. 3 nařízení (ES) č. 223/2009 jsou tyto závazky nástroji, které „nadále usilují o zajištění důvěry veřejnosti v evropskou statistiku a o pokrok při naplňování statistických zásad obsažených v kodexu“ a které mají být stanoveny členskými státy i Komisí.

V 17. bodě odůvodnění pozměňujícího nařízení (EU) č. 2015/759[5] je rovněž uvedeno, že závazky by měly „zahrnovat konkrétní činnosti vlády daného členského státu zaměřené na zlepšení nebo zachování podmínek pro uplatňování kodexu“.

---

1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 ze dne 11. března 2009 o evropské statistice a zrušení nařízení (ES, Euratom) č. 1101/2008 o předávání údajů, na které se vztahuje statistická důvěrnost, Statistickému úřadu Evropských společenství, nařízení Rady (ES) č. 322/97 o statistice Společenství a rozhodnutí Rady 89/382/EHS, Euratom, kterým se zřizuje Výbor pro statistické programy Evropských společenství (Úř. věst. L 87, 31.3.2009, s. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0516

3 COM (2011) 211.

4 http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955

5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/759 ze dne 29. dubna 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 223/2009 o evropské statistice (Úř. věst. L 123, 19.5.2015, s. 90).

2. PŘEHLED ZÁVAZKŮ O DŮVĚRYHODNOSTI A ZPRÁV PODÁVANÝCH ČLENSKÝMI STÁTY

2.1. Obecná ustanovení

Podle článku 11 nařízení (ES) č. 223/2009 musí členské státy stanovit a zveřejnit závazek o důvěryhodnosti statistiky, nebo alespoň předložit Komisi a zveřejnit zprávu o pokroku při provádění kodexu a o úsilí vyvinutém pro stanovení závazku. Komise na základě výročních zpráv zaslaných členskými státy závazky pravidelně sleduje.

Podle téhož článku před stanovením závazku členské státy předloží Komisi a zveřejní zprávu o pokroku při provádění kodexu a případně o úsilí vyvinutém pro stanovení závazku. Zprávy o pokroku musí být aktualizovány každé 2 roky.

Stejně jako v případě zprávy Komise z roku 2018 podle čl. 11 odst. 4 nařízení (ES) č. 223/2009 většina členských států zprávy podávala souběžně se zprávami o provádění opatření ke zlepšení vyplývajících z druhého kola vzájemných hodnocení, v jejichž rámci členské státy každoročně v lednu Komisi (Eurostatu) podávají zprávu o veškerých opatřeních, která přijaly v návaznosti na příslušný proces vzájemného hodnocení.

Aby mohla zpráva o vzájemném hodnocení sloužit jako zpráva o pokroku ohledně závazku, musí členský stát zveřejnit tu její část, která slouží jako zpráva o závazku.

2.2. Podoba závazku

Nařízení (ES) č. 223/2009 neobsahuje žádná pravidla týkající se formy závazku, musí však být dosaženo cíle zajistit důvěru veřejnosti prostřednictvím vládního závazku poskytnout podmínky pro vysoce kvalitní statistiky.

Jak již bylo stanoveno ve zprávě z roku 2018 podle čl. 11 odst. 4 nařízení (ES) č. 223/2009, většina členských států se domnívá, že je závazek o důvěryhodnosti statistiky již stanoven určitými položkami jejich právních předpisů. Tato situace byla potvrzena.

Skupina členských států, které vypracovaly samostatné závazky, se mírně rozšířila, stále se však jedná o menšinu. Následuje přehled o nedávno oznámeném významném vývoji, pokud jde o obě skupiny členských států:

2.2.1. Vnitrostátní právní předpisy tvořící závazek

Členské státy, které se domnívají, že je závazek již stanoven v rámci jejich právních předpisů, se odkazují na právní ustanovení, která jsou relevantní pro zlepšení nebo zachování podmínek provádění kodexu, a informují o příslušném vývoji. Pro sledované období 2018 až 2019 probíhal zásadní nebo typický vývoj vykázaný touto skupinou členských států následovně:

Bulharsko: Bulharský statistický institut celkově zlepšil systém řízení kvality, a to jak interně, tak v rámci celého vnitrostátního systému, pokud jde o spolupráci s ostatními vnitrostátními orgány, které vypracovávají oficiální statistiky. Zavedl například společné pokyny pro šíření informací. Pokud jde o jeho koordinační úlohu, získal národní statistický institut v rámci národního statistického systému silnější koordinační pravomoci.

Pokud jde o plánovaný samostatný závazek o důvěryhodnosti statistiky, vypracoval národní statistický úřad návrh a zaslal jej vládě. Vláda má v nejbližší době začít jednat o jejím přijetí.

Chorvatsko: Postup přijímání nového aktu o oficiálních statistikách chorvatské vlády a parlamentu je v závěrečné fázi.

Nový zákon jasně udává, že se oficiální statistiky vyvíjejí, vypracovávají a šíří v souladu se zásadami stanovenými v nařízení (ES) č. 223/2009, a zajišťuje tak plné zavedení závazku o důvěryhodnosti statistiky tím, že národnímu statistickému institutu, Chorvatskému úřadu pro statistiku, poskytne nutnou profesionální nezávislost a podporu k udržení a zlepšení podmínek pro provádění Kodexu evropské statistiky.

Dánsko: Revidovaný akt o oficiálních statistikách a národním statistickém úřadu (Danmarks Statistik) vstoupil v platnost dne 1. července 2018. Obsahuje konkrétní ustanovení o statutu národního statistika, o statistické nezávislosti a o koordinační roli národního statistického úřadu v oblasti oficiálních statistik.

Jeho ustanovení zahrnují jasný postup pro provádění Kodexu evropské statistiky v systému úředních statistik. Národní statistik připravil soubor pokynů pro kvalitu založených na kodexu, který musí všechny úřední statistiky dodržovat.

Dodržování těchto obecných zásad sleduje národní statistický úřad prostřednictvím každoročního sebehodnocení, jež provádějí ostatní vnitrostátní orgány, a pravidelných vzájemných hodnotících návštěv tohoto úřadu. Na základě tohoto sledování předkládá každý rok národní statistik zprávu o shodě, která je předložena vládě.

Francie: Pravomoci statistického úřadu (L'Autorité de la statistique publique, dále též „ASP“), dozorčího orgánu vytvořeného v roce 2009 k zaručení dodržování zásady profesionální nezávislosti při vývoji, vypracovávání a šíření úředních statistik, byly dále upřesněny[6]:

Úloha ASP při dodržování pokynů Kodexu evropské statistiky je nyní jasněji stanovena a je stanoveno pevné oddělení šíření statistických údajů od komunikace ministrů. Kromě toho nyní výboru pro slyšení při jmenování nejvýše postavených vedoucích pracovníků statistické služby ve Francii vydává ASP stanovisko o jejich odborné způsobilosti v oblasti statistiky. Tím se posiluje působnost ASP, aby bylo ve Francii zajištěno dodržování zásady profesionální nezávislosti celé služby úředních statistik.

Itálie: V poslední době se klade důraz na opatření, která mají zlepšit dodržování zásady kvality. Národní statistický úřad Istat provádí od roku 2018 program hodnocení kvality prostřednictvím auditů ostatních vnitrostátních orgánů s cílem posoudit jejich statistické procesy. Kromě toho program odborné přípravy zlepšuje dovednosti v oblasti řízení kvality ostatních vnitrostátních orgánů.

V roce 2019 byla za účelem sdílení nové organizační struktury, strategií, výzev a příležitostí s ohledem na závazek týkající se kvality vytvořena úmluva se všemi zaměstnanci Istatu na všech úrovních od nejvyššího vedení až po řadové zaměstnance.

Snaha o vytvoření samostatného závazku o důvěryhodnosti pokračuje. Konkrétní závazek bude znovu předložen k zařazení do příštího tříletého národního statistického programu na období 2020–2022, který musí být přijat Radou ministrů na návrh předsedy Rady a schválen nařízením prezidenta republiky.

[6] Nařízení č. 2018–800 ze dne 20. září 2018, kterým se mění nařízení č. 2009–250 ze dne 3. března 2009 týkající se Statistického úřadu.

Polsko: Zákon ze dne 29. června 1995 o veřejných statistikách[7] byl oficiálně prohlášen za polský závazek o důvěryhodnosti statistiky. Tento zákon je nejvýznamnějším polským právním aktem, který komplexním způsobem upravuje fungování úředních statistik. Zaručuje, že osoby, které statistiky sestavují, mají za účelem zajištění vysoké kvality vypracovaných statistických údajů plnou nezávislost na politických vlivech.

Zákon obsahuje povinnost polské veřejné správy jednat v souladu s ustanoveními práva Unie, na které přímo odkazuje. Má tedy vést k získání důvěry veřejnosti ve statistiky vypracované v této zemi, včetně statistik pro evropské potřeby.

Kromě toho zákon obsahuje přímou povinnost, aby polské úřední statistiky byly vypracovány ve shodě s pravidly Kodexu evropské statistiky, aby tak byla zaručena co nejvyšší úroveň kvality údajů.

Španělsko: Od roku 2016 byl závazek o důvěryhodnosti zahrnut jako specifický článek do každého ročního programu v rámci národního statistického plánu na období 2017–2020. Kromě toho byl v roce 2018 na internetové stránce národního statistického úřadu zřízen zvláštní oddíl zabývající se tímto tématem. Tento oddíl obsahuje shrnutí závazku pro občany s odkazy na všechny roční programy.

Ostatní země považují závazek za stanovený vnitrostátními právními předpisy, avšak nejsou uvedeny ve výše uvedeném seznamu, neboť za poslední dva roky nedošlo k významným událostem. Jedná se o tyto země: **Německo, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Slovensko, Finsko** a **Spojené království**.

2.2.2. Samostatné závazky o důvěryhodnosti

Zavedené samostatné závazky mají různé podoby, přičemž každý z nich odráží specifické rysy dotčeného národního statistického systému.

První zpráva o závazcích z roku 2018 předložila (v chronologickém pořadí) samostatné závazky následujících členských států:

Řecko: Řecký závazek o důvěryhodnosti statistiky[8] byl podepsán dne 29. února 2012 řeckým předsedou vlády a členem Evropské komise odpovědným za daně a celní unii, audit a boj proti podvodům.

Švédsko: Závazek o důvěryhodnosti statistiky[9] předložila švédská vláda ve svém návrhu rozpočtu na rok 2017. Poté byl rovněž zveřejněn na internetových stránkách Švédského statistického úřadu.

---

7 Dokument je k dispozici na adrese: https://bip.stat.gov.pl/en/law/law-on-public-statistics/, http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=wdu19950880439 nebo http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950880439/U/D19950439Lj.pdf

8 http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (k dispozici pouze v angličtině).

9 http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf and http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (k dispozici pouze ve švédštině). Viz rovněž strany 28 a 29 **oficiálních švédských statistik – výroční zprávy za rok 2017** http://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (popis závazku v angličtině).

Slovinsko: Slovinská vláda přijala závazek o důvěryhodnosti statistiky[10] dne 5. ledna 2017. Následně byl spolu s odpovídajícím shrnutím pro veřejnost zveřejněn na internetových stránkách Slovinského statistického úřadu.

Irsko: Irský závazek o důvěryhodnosti statistiky[11] přijala irská vláda dne 30. května 2017 a poté byl zveřejněn na internetových stránkách Irského statistického úřadu.

Belgie: Belgický závazek o důvěryhodnosti statistiky[12] byl schválen dne 31. května 2017 poradním výborem, v němž jsou zastoupeny federální vlády, vlády regionů a společenství, a následně byl zveřejněn na internetových stránkách belgického federálního statistického institutu a stránkách regionálních statistických úřadů.

Rumunsko: Rumunský závazek o důvěryhodnosti statistiky přijala rumunská vláda na svém zasedání dne 9. června 2017[13].

Malta: Závazek o důvěryhodnosti statistiky podepsal jménem maltské vlády její předseda dne 17. května 2018.[14].

Byly stanoveny tyto nové samostatné závazky:

Česko: Závazek o důvěryhodnosti statistiky v České republice[15] byl dne 28. února 2018 zveřejněn na internetových stránkách národního statistického úřadu.

Odráží příslušná ustanovení nařízení (ES) č. 223/2009 a uvádí, že jsou již splněny platnými právními předpisy, které vymezují činnosti české statistické služby, a to především zákonem č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě, ale i dalšími zákony, jako je Ústava nebo jednací řád vlády. Tento systém právních předpisů stanoví podmínky nezbytné pro splnění všech zásad Kodexu evropské statistiky týkajících se institucionálního prostředí.

Kypr: Závazek o důvěryhodnosti statistiky schválila Rada ministrů dne 16. října 2018[16]. Rada navíc pověřila ministra financí, aby řediteli statistické služby udělil pokyn ke zveřejnění závazku.

Island, který se jako členská země Evropského hospodářského prostoru (EHP) podílí na Evropském statistickém systému, rovněž zavedl samostatný závazek: Text týkající se závazku o důvěryhodnosti statistiky byl vložen do dokumentů rozpočtového plánu na období 2020–2024 a schválen parlamentem této země[17]. Znovu potvrzuje, že důvěryhodnost veřejné statistiky je jedním z předpokladů důvěry v hospodářské a sociální statistiky, které se používají pro tvorbu politik a pro posuzování dopadů vládních rozhodnutí neutrálním

10 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (k dispozici pouze v angličtině a slovinštině).
11 http://cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (k dispozici pouze v angličtině).
12 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (k dispozici pouze v angličtině, francouzštině, němčině a nizozemštině).
13 http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (k dispozici pouze v rumunštině).
14 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx a https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (k dispozici pouze v angličtině).
15 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic
16 Rozhodnutí č. 85.964.
17 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac

způsobem. Daný text rovněž uvádí, že pro zachování důvěry v úřední statistiky je nezbytné dodržovat zásady Kodexu evropské statistiky. Dále uvádí, že jsou národnímu statistickému úřadu (Hagstofa Íslands) zajištěny profesionální nezávislost a pracovní prostředí nezbytné pro prosazování těchto pravidel při provádění nových projektů, shromažďování údajů a vypracování a šíření statistik.

Rovněž je vhodné uvést, že ač nejsou členy Evropského statistického systému, tři země západního Balkánu rovněž formálně přijaly závazky o důvěryhodnosti statistiky: **Albánie** dne 10. listopadu 2017, **Černá Hora** dne 22. února 2018 a **Severní Makedonie** dne 17. října 2018**.**

3. ZÁVĚR

Pro většinu členských států je závazek nedílnou součástí jejich statistických právních předpisů. Z jejich zpráv vyplývá, že povinnost stanovit závazek vede k neustálému zlepšování příslušných právních předpisů v oblasti statistiky za účelem lepšího provádění zásad Kodexu evropské statistiky.

Pokud jde o tuto skupinu členských států, zapojení jejich vlád při tvorbě příslušných právních předpisů vede k dodržení závazku Kodexu evropské statistiky, což je nezbytné pro zvýšení důvěry veřejnosti v úřední statistiky. Tento aspekt je navíc obsažen v ustanoveních o přímém podávání zpráv vládě o provádění opatření zaručujících dodržování zásad Kodexu evropské statistiky.

U zemí, které stanovily samostatné závazky, nebo které je připravují, odrážejí rozdíly v jimi zvolených formách specifické vlastnosti jejich národních statistických i právní systémů. Vzhledem k závislosti stanovení závazku na politickém rozhodnutí se jedná o zdlouhavý proces. Země, které na svých samostatných závazcích stále pracují, dosahují pokroku. Mezitím rovněž dále zlepšily provádění zásad Kodexu evropské statistiky.

Celkově lze konstatovat, že vlády a národní statistické úřady v celé Evropské unii si význam zajištění důvěry veřejnosti v evropskou statistiku prostřednictvím lepšího uplatňování zásad v kodexu stále více uvědomují. Kromě toho je zřejmé, že se podmínky provádění kodexu postupně a trvale zlepšují.